ಡಾ॥ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರ *

ದತ್ತಕ ವಿಧಿ-ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು

ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಮಗ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಉದ್ದೇಶ, ಕುಟುಂಬ ದಲ್ಲಿಯ ಇಳಿ ವಯದವರ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು. ಗಂಡು ಮಗ ಒಂದು ವೇಳೆ ಇರದೆ ಹೋದರೆ, ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವರೂಪವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದದ್ದು ಆರ್ಯನ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ. ಕ್ರಮೇಣ ಎಂದರೆ ವೇದೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಪುರಾಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳೂ ಇವೆ. ಅತ್ರಿ ಋಷಿಯು ತನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತಾಗಿ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ದತ್ತಕ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಶುನಶ್ಯೇಪನ ತಂದೆ ಅಜೀಗರ್ತ. ಶುನಶ್ಯೇಪನ ತಂದೆಯು ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕ[illegible]ಗಿ ಶುನಶ್ಯೇಪನನ್ನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬಲಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯು ಆದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಿದ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೋ ಅದಾಗಲೇ ಹಲವಾರು ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬನನ್ನಾಗಿ ಶುನಶ್ಯೇಪನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನಂತೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿತಗೊಳಿಸಲು ಕೆಲವು ಸ್ಮೃತಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿ, ವಾಶಿಷ್ಠ, ಬೌಧಾಯನ, ಶೌನಕ ಮತ್ತು ಸಾಕಲ್ಯ ಇವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತೇ ಟೀಕಾ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊರಟವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠನ 'ಮಯೂಖ', ನಂದಪಂಡಿತನ 'ದತ್ತಕ ಚಂದ್ರಿಕಾ', ಹಾಗೆಯೇ 'ದತ್ತಕ ಮೀಮಾಂಸಾ' ಇವು ಮೂರನ್ನು ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ, ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ರೂಢಿಗತವಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಈ ಟೀಕಾಗ್ರಂಥಗಳ ವಿವರಣೆ ಒಂದರ ಹಾಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜವು ಬೆಳಬೆಳದಂತೆಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು, ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಪುತ್ರ' ಎಂಬವನು ದತ್ತಕ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ನಂದಪಂಡಿತನು 'ಪುತ್ರ'. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಪುತ್ರಿ'ಯೂ ಅಂತರ್ಗತವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೂ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಎರಡು ಪೌರಾಣಿಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು, ಶಾಂತಾ ಎಂಬ ದಶರಥನ ಮಗಳು, ವ್ಯೋಮಪಾದರಾಜನಿಗೆ ದತ್ತಕ ಹೋದುದಂತೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ, ಕುಂತೀಭೋಜನು ಸುರ ಎಂಬವನ ಮಗಳು ಕುಂತಿಯನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡದ್ದು.

ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ

ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ 'ದತ್ತಕ'ದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು (concept) ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವೆಂದರೆ

- ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ-ಪ್ರಾಪ್ತಿ
- ಕುಟುಂಬದ ವಂಶ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದು ವರಿಸುವುದು.

* ೯೦೯, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕ್ರಾಸ್, ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಮೈನ್, ಮೈಕೋಲೇಔಟ್, ಬಿಟಿಎಂ II ಹಂತ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೭೬

- ವಂಶಾನುಗತವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವುದು.

ಮೇಲಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದು ಆ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದರ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಬಾಬತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರಕಾರೀ ಯಂತ್ರದ ಅಗತ್ಯ ಬೀಳತೊಡಗಿತು. ಆಸ್ತಿಯ ಹಸ್ತಾಂತರ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಆ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸರಕಾರದವರು (ಅದು ಸಂಸ್ಥಾನವೂ ಆಗಿರಬಹುದು) ಒಂದಿಷ್ಟು 'ನಜರಾಣಾ' ಪಡೆದು ದತ್ತಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತುವ ಕ್ರಮವು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪೇಶ್ವೆಯರೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮುಂಚಿತ ತಿಳಿಸಿಯೇ ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೇನು, ಅವರುಗಳು ಲಂಚ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದತ್ತಕ-ಪಶ್ಚಾತ್ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಮಂಜೂರನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದುಂಟು.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಹಾಗೆ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯು ಮೂವರು ಗಂಡಸರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಗನನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಡುವ ತಂದೆ, ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವ, ಮತ್ತು ಸ್ವತಹ ದತ್ತು ಹೋಗುವವ. ಈ ಮೂವರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಕ್ಷಮತೆ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಮೂವರಲ್ಲದೆ, ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರದೂ ಪಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿದಾಗ ನ್ಯಾಯ ಕ್ಷಮತೆಯು (Competence) ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಶರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಬ್ರಿಟಿಶರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ತೊಡಕುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಹಿಂದೂಗಳ ದತ್ತಕ ವಿಧಿ-ಎನ್ನುವುದೇ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸತು. ಅವರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿಬಂದ ಕೆಲವು ತೊಡಕುಗಳಿವು :

- ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ದತ್ತಕ ವಿಧಿ ಜರುಗಿತೆ?
- ದತ್ತಕ ಹೋದ ಹುಡುಗನ ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತೆ?
- ದತ್ತಕದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೃತನಾದವನ ಹೆಂಡತಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಇದ್ದರೆ ?
- ದತ್ತಕ ವಿಧಿಗೆ ಸವತಿಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತೆ?
- ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ದತ್ತಕಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಥವಾ ಆ ಕೂಡಲೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದಿತೆ?

ಇಂಥ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯ ಪ್ರಥಮ ಗವರ್ನರ್ ಎಲ್‌ಫಿನ್‌ಸ್ಟನ್ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಢಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ-ಆಸ್ತಿ ಇದ್ದವರು, ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಪೂರ್ವ ಪರವಾನಿಗೆ ಪಡೆದಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಾಬತಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೆರಡು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರು :

೧) ಸರಕಾರವು ದತ್ತಕವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದರರ್ಥ ಅವನು ತಂತಾನೆ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಆ ಆಸ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಲಾರ. ಆ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪಡೆದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೨) ಯಾವದೊಂದು ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ಸರಕಾರವು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರಗೈದಂತೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಪ್ಪಟ ಸ್ವಾರ್ಥವಿತ್ತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಬ್ಬ ದೇಸಾಯಿ/ಸಂಸ್ಥಾನಿಕ ತೀರಿಹೋದರೆ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂಬ/ವಾರಸುದಾರರಿಲ್ಲೆಂಬ ಕಾರಣ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ನೇರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಸಬಹುದು. ಡಾಲಹೌಸಿ ವ್ಹಾಯಿಸರಾಯನ 'Doctrine of Lapse' ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಅದರ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಉದಾಹರಣೆ ಝಾಂಸಿಯ ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯದು. ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನು ಜೀವಂತ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ರಾಣಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಡಾಲಹೌಸಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮುಂದೆ ೧೮೫೭ರ ವಿಪ್ಲವದಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯು ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿದಳೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆವು.

ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಭಾಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ವತನದಾರರು (ದೇಸಾಯಿ, ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಇನಾಂದಾರ ಇ.) ಆರಂಭದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯ (೧೮೨೦ರ ದಶಕ) ದತ್ತಕ ವ್ಯಾಜ್ಯದ ಪ್ರಕಣರಗಳು ತಲೆದೋರಿದುವು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ ಜಾನ್ ಥ್ಯಾಕರೆ ಇಡೀ ಧಾರವಾಡ ಸುಭಾದ (ಬೆಳಗಾಂವಿ, ವಿಜಾಪುರಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ಕಲೆಕ್ಟರನಾಗಿಯೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜಂಟ್ ಎಂದೂ ನೇಮಕವಾಗಿ ಇದ್ದನು. ಅವನ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಎಂಬಾತ ಕಮಿಶ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದನು.

೧೮೨೦ರ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೨ರಂದು ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಆಶಯದ ಹುಕುಮನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು : ಈ ಹಿಂದೆ ಪೇಶ್ವೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಆ ಸರಕಾರದ ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದ್ದರೂ ಅನೇಕರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವದೇನೆಂದರೆ, ಯಾರೇ ವತನದಾರರು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆ ಸುಭಾದ (ಧಾರವಾಡ) ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಲಿಖಿತ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ಅದು ಸರಿಯಾದದ್ದೆಂದು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನುಮತಿ ನೀಡುವನು. ಇಲ್ಲವೆ ನಿರಾಕರಿಸಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣತಃ ಪಾಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಅಂಥ ದತ್ತಕವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ದತ್ತು ಹೋದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಕ್ಕು-ಆಸ್ತಿ ಪಡೆಯುವದನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಗುವುದು.

ಕಿತ್ತೂರಿನ ಕೊನೆಯ ದೇಸಾಯಿ ಶಿವಲಿಂಗರುದ್ರ ಸರ್ಜನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮರುಗಳಿಗೆಗೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ನಷ್ಟೆ. ಆಗ ಥ್ಯಾಕರೆ ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಬಂದು ಇದೇ ಹುಕುಮನ್ನು ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಇತರ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಓದಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೮೨೪) ಮತ್ತು ಅದರನ್ವಯ ಮಾಸ್ತ ಮರಡಿಯ ಆ ಹುಡುಗನ ದತ್ತಕವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಕಿತ್ತೂರ ದೇಸಗತಿಯನ್ನು ನೇರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತರಬಯಸಿದ.

ಆದರೆ ಬಿಟಿಷರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ (೧೮೧೮) ಮುಂಚೆ ಜರುಗಿದ್ದ ದತ್ತಕಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಏನೆಂದು ಇರಬೇಕು? ಇಂಥವು ಸಾಕಷ್ಟು ಇದ್ದುದರಿಂದ ೨೫ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೮೩೧ ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಬೇರೊಂದು ಹುಕುಮನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ.

As the Government admits that children adopted should succeed to Inam lands. But with regard to Jagirs, no adoption can have any effect unless it is expressly so declared by Govt.

‘ಇನಾಮ’ ಮತ್ತು ‘ಜಹಗೀರು’ ಇವುಗಳ ಅಂತರವನ್ನೂ ತುಸು ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಇನಾಮ ಜಮೀನುಆಸ್ತಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿರುವಂತಹದು. ಜನ್ಮ ಜಾತವಾಗಿ ಅದರ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ದೇಸಾಯಿಗಳು, ದೇಶಪಾಂಡೆಗಳು, ಇತರ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಈ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಬರುವರು. ಅದೇ ‘ಜಹಗೀರ’ ಎನ್ನುವುದು. ಸರಕಾರವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತನಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂದು ಉದಾರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತಹದು. ಪಟೇಲರು, ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳು, ಕೊತ್ವಾಲರು ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ದತ್ತಕ ಪೂರ್ವದ ಅಥವಾ ಅನಂತರದ ಆಸ್ತಿಯ ವಿಲೇವಾರಿಯ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು, ಸರಕಾರವು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದೇ ಆಗ ನೇಮಕವಾಗಿದ್ದ, ಮತ್ತು ಇಂಥ ಸಂದಿಗ್ಧಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇನಾಮ ಕಮಿಶನ್ನಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಕಮೀಷನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಹಾರ್ಟ್ ಈ ಕುರಿತು ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ. (೨೭ ಮಾರ್ಚ್ ೧೮೪೭). ಅದರಲ್ಲಿ ಇನಾಮ ಆಸ್ತಿಯ ದಾನ/ವಿಕ್ರಯಗಳಿಗೂ ಸರಕಾರದ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ-ಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮರುವರ್ಷ (೨೯ ಮಾರ್ಚ್ ೧೮೪೮) ಹಾಟ್ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಡೀ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸವಿವರ ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಿದನು. ಅದರ ಒಂದು ಮೋಜೆಂದರೆ ಈ ನಿಯಮಾವಳಿಯ ‘ಗಟ್ಟಿತನ’ (Efficacy) ಅಥವಾ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲು, ಮೊದಲು ಅವನ್ನು ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು-ಎಂಬುದು. ಇದನ್ನೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ 'The Hindu Law of Adoption' ೧೮೭೯ರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ವಿಧವೆಯರು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು

ಹೆಚ್ಚಿನ ತೊಡಕುಗಳು ವಿಧವೆಯರು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳ ಹೊರಟಾಗ ತೋರಿಬಂದುವು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದವರನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧವಾದದ್ದಾಗುತ್ತಿತ್ತು . ಆದರೆ ಗಂಡ ಜೀವಂತ ಇಲ್ಲದಾಗ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಕೆ ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದವನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಖಾಸ ತವರಿನವರನ್ನೊ ಅಥವಾ ಯಾರಯಾರನ್ನೊ ಆಕೆ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಆಸ್ತಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೋ ಹರಿದು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು, ಆಗಿನ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಇತರ ಹಿರಿಯರಾಗಲೀ ಸವತಿಯರಾಗಲೀ ಸಮ್ಮತಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. (ಆಸ್ತಿವಂತ ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಾಗ ಇನ್ನೊಂದು/ಎರಡು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತರತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ತಾನೇ.) ಅಂತೂ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅವಳ ದುಯ್ಯಮ ಸ್ಥಾನ ವಿಧವೆಯ ದತ್ತಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಗಾಲು ಹಾಕಬಹುದಿತ್ತು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ದತ್ತಕ ವಿಷಯದ ಟೀಕಾಗ್ರಂಥಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧರೂಪದ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆದದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಬಗೆಹರಿಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾದದ್ದುಂಟು.

ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಡಳಿತದ ಸುರುವಾತಿಗೆ ತಲೆದೋರಿದ ದತ್ತಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಂದಾಗ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಪರಿಪಾಠ, ಪುಣೆಯಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕಡೆಗಳಿಗೂ ನಡೆದು ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಥ್ಯಾಕರೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಓರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ-ಕೇಳಿ ಉತ್ತರ ಪಡೆದನೆಂದು ಒಂದೆಡೆ ದಾಖಲೆಗೊಂಡಿದೆ (೧೮೨೦).

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಸಾಯುವಾಗ ಗಂಡನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳದಿದ್ದಾಗ ವಿಧವೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೊ? ಈ ರೀತಿ ದತ್ತು ಹೋದವನಿಗೆ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದೊ?

ಉತ್ತರ : 'ಧರ್ಮಸಿಂಧು'ವಿನ ಪ್ರಕಾರ ಆಕೆ ದತ್ತಕ ತಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನಂದ ಪಂಡಿತನು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲದಂಥ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಆಕೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ, ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನು, ವಿಧವೆ ದತ್ತಕ ತಗೊಳ್ಳುವರೆ ಸಾಯುವ ಮುಂಚೆ ಗಂಡನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿರಬೇಕು-ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಏನಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಭಾಗದ (ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತ) ಪದ್ಧತಿಯು ವಿಧವೆಯು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂತಲೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಿರ ?

ಉತ್ತರ : ರಾಮದುರ್ಗ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಥಾನಿಕ ಗೋವಿಂದರಾಯನು ತೀರಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ವಿಧವೆ ರಾಧಾಬಾಯಿಯು ರಾಮರಾವ ಎಂಬವನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಜಾಲಿಹಾಳ ದೇಸಗತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಧವೆ ಲಕ್ಷ್ಮವ್ವನೂ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ದತ್ತಕ ಹೋದ ಪಟೇಲ, ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳು ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸರಕಾರವು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮತ್ತು ನಜರಾಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಅವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮರಳಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದುಂಟು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರವು ವಿಧವೆಯರ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಒಲವನ್ನೆ ತೋರಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ೧೮೨೦ರ ದಶಕದ ಎರಡು ದತ್ತಕ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾ.

೧. ಡಂಬಳ ದೇಸಾಯಿಣಿ

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಮೊದಲು ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಸಂಸ್ಥಾನವೆಂದರೆ ಡಂಬಳ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೦ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ್ ವೆಲ್ಲಸ್ಲಿಯು ಮರಾಠಾ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಡಂಬಳ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಆದ ಕಾರಣ ಡಂಬಳ ದೇಸಾಯಿಯು ಧುಂಡಿಯಾ ವಾಘನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದುದು. ಕೋಟೆಯು ವಶವಾಗಿ ಡಂಬಳದ ವೆಂಕಪ್ಪ ದೇಸಾಯಿಯು ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ವೆಲ್ಲಸ್ಲಿಯು ಅವನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದನು. ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದುದು ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಿತು-ವೆಲ್ಲಸ್ಲಿಗೆ. ಅವನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಮುಂಚೆ, ವೆಂಕಪ್ಪನಾಯಕನ ಹೆಂಡತಿಯು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಆ ಹುಡುಗನು ಡಂಬಳದ ಬಹದ್ದೂರದೇಸಾಯಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ, ದೇಸಗತಿಯ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಹೋದನು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ವಿಧವೆ ಮಥುರಾಬಾಯಿಯು ಶಿವಪ್ಪ ಎಂಬವನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

ಯಾವಾಗ ಥ್ಯಾಕರೆ ಧಾರವಾಡ ಸುಭಾದ ಆಡಳಿತವನ್ನು

ವಹಿಸಿಕೊಂಡನೋ ಆಗಿನಿಂದ ಈ ದತ್ತಕವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ದೇಸಗತಿಯನ್ನು ಮುಣುಗಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಎಣಿಸಿದ ಕಮಿಶನರ್ ಚಾಪ್ಲಿನ್‌ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದನು (೩೦-೭-೧೮೨೦). ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ವೆಲ್ಲಸ್ಲಿಯದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಅನುಮತಿ ಇತ್ತಲ್ಲದೆ, ಶಿವಪ್ಪನೆಂಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಸರಕಾರದ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ-ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು! ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇತರರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಒಂದು ಜಾಹೀರನಾಮೆಯ ಕರಡನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು! ಮುಂದೆ ೧೮೨೪ರಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮುಣುಗಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಅವನ ಮನೀಷೆಗೆ ಇದು ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲುದು. ಡಾಲ್ ಹೌಸಿಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಥ್ಯಾಕರೆ ಸಾಹೇಬನು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ತರುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೆಂದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲವೆ!

ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ೪-೮-೧೮೨೦ರಂದು ಆತ ಥ್ಯಾಕರೇಗೆ ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ:

For the reasons, however stated by you I am unwilling to set aside the adoption by the widow of the Dumbal Desaee. But with a view to prevent these irregularities in future, the proclamation you recommend may be issued.

ಈ ಜಾಹೀರನಾಮೆಯನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

೨. ರಂಗಾಪುರ ದತ್ತಕ ಪ್ರಕರಣ

ಡಂಬಳದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವ ಊರು ಈ ರಂಗಾಪುರ. ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹಾಪುರುಷ ಮನೆತನದವರು ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಇನಾಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನ ಶಿವಯ್ಯನು ಗಂಡು ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಹೆಂಡಂದಿರಾದ ತ್ರಿವೇಣಿ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯರಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಣಿಗೆ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಎಂಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ತ್ರಿವೇಣಿಯು ಮಹದೇವಯ್ಯ ಎಂಬವನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಮ್ಮತಿಯೂ ಇದ್ದಿತು.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ತ್ರಿವೇಣಿಗೂ ದತ್ತಕ ಮಗನಿಗೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ತನ್ನ ಮಗಳು ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದಳು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸವತಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹಟಹಿಡಿದು, ತ್ರಿವೇಣಿಯು ನೆರೆಯ ಊರಾದ ಬಿದರಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ (ಇದು ಪಟವರ್ಧನರ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ) ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಆಸ್ತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಯಿತಲ್ಲ! ಮೋಜೆಂದರೆ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತ್ರಿವೇಣಿ ಬಿದಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. (ಏನಿದ್ದರೂ ವಿಧವೆಯೇ ನೇರವಾಗಿ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.) ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಗಂಡನೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದೇ ಆಗ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನ ವಹಿಸಿದ್ದ (೧೮೧೮) ಬ್ರಿಟಿಷ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಇದೆಲ್ಲ ಹೊಸತು. ೧೨ ಜನ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರ ಪಂಚಾಯತಿಯನ್ನು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನೆರೆಸಿದರು.

ವಿಚಾರಣೆಯ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ದತ್ತಕದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಸ್ವಗೋತ್ರದಿಂದ ಯಾಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ, ತೀರ ಹೊರಗಿನವನನ್ನು ತಂದದ್ದೇಕೆ, ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಬಂದಿತು. ಅವನ ಉಪನಯನವೂ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರ ಗೈರುಹಾಜರಿಯೂ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವೆನಿಸಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಮೊದಲ ದತ್ತಕವು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯಾ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಸಿಂಧುವಾಗಿ ಇರುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ದತ್ತಕ ಹುಡುಗನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತಿಯಿಲ್ಲ-ಎಂದು ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು.

ಇಂಥವೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳುಳ್ಳ ಹಲವಾರು ವ್ಯಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದ ಮುಂದೆ ಬಂದವು. ವಿಶೇಷತಃ ಇನಾಮ ಕಮೀಷನ್ನಿನ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಾಗ ಇವುಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದರೆ, ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ್ದು, ಅವರೇನು ಮಹಾ ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅತ್ಯಂತ ತುರುಸಿನಿಂದ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳು ಹೋರಾಡಿದುವು. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯವು ಲಂಡನ್ನಿನ ಪ್ರೀವಿಕೌನ್ಸಿಲ್‌ವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ಬಂದಿತು!

ಸೂಚನೆ : ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರದ ಹಲವಾರು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಲೇಖನದು. ○